

Internetconsultatie IAK

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhetiak.nl (klik dan op de tekst "Naar het IAK" in de linker kolom).

1. Wat is de aanleiding?

In het akkoord over het studievoorschot dat het kabinet Rutte-II in 2014 met de Tweede Kamerfracties van de VVD, PvdA, D66 en GroenLinks sloot¹ was reeds afgesproken dat de middelen die vanaf 2018 vrijkomen door de invoering van het studievoorschot, zouden worden geïnvesteerd in de kwaliteit van het onderwijs en zouden worden gekoppeld aan kwaliteitsafspraken. Om dit te kunnen realiseren, werd in 2015 in de Wet studievoorschot hoger onderwijs een bepaling opgenomen die de grondslag biedt voor kwaliteitsbekostiging in het hoger onderwijs. In het regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst van 10 oktober 2017² is de keuze om de middelen die vrijkomen door het studievoorschot te koppelen aan kwaliteitsafspraken bevestigd en zijn kaders beschreven voor de vormgeving van de kwaliteitsafspraken. Deze kaders vormden het vertrekpunt voor intensief overleg met de studentenorganisaties ISO en LSVb, de VSNU en de Vereniging Hogescholen. Op 9 april 2018 heeft de minister van OCW met deze partijen een akkoord gesloten over de vormgeving van de kwaliteitsafspraken in de periode 2019 tot en met 2024 getiteld "Investeren in Onderwijskwaliteit, Kwaliteitsafspraken 2019-2024"³. Het akkoord maakt ook deel uit van de sectorakkoorden hbo en wo die eveneens op 9 april 2018 zijn gesloten tussen de minister van OCW en de Vereniging Hogescholen respectievelijk de VSNU.

2. Wie zijn betrokken?

De Vereniging Hogescholen en de VSNU als vertegenwoordigers van de bekostigde hogescholen respectievelijk de bekostigde universiteiten in Nederland, en de studentenvertegenwoordigers ISO en LSVb zijn betrokken bij de totstandkoming van het ontwerpbesluit. Het vertrekpunt voor dit besluit is het akkoord "Investeren in Onderwijskwaliteit 2019-2024" dat de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap met hen heeft gesloten over de vormgeving van de kwaliteitsafspraken in het hoger onderwijs. Ook de Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) is betrokken, zij zal toetsen of de instellingen voldoen aan de maatstaven voor het verkrijgen van kwaliteitsbekostiging en daarover advies uitbrengen aan de minister.

3. Wat is het probleem?

Door de invoering van het studievoorschot en daarmee het afschaffen van de basisbeurs, komen er vanaf 2018 middelen vrij op de rijksbegroting. In het politiek akkoord dat het kabinet Rutte-II in 2014 met de Tweede Kamerfracties van de VVD, PvdA, D66 en GroenLinks sloot was reeds afgesproken dat die middelen worden geïnvesteerd in de kwaliteit van het onderwijs en worden gekoppeld aan kwaliteitsafspraken. Op deze manier wordt geborgd dat deze middelen niet 'weglekken' en werkelijk besteed worden aan verbetering van de onderwijskwaliteit. Dat is een belofte die aan de studenten is gedaan bij de keuze voor het studievoorschot en die op deze manier wordt ingelost.

¹Kamerstukken II 2013/14, 24 724, nr. 123

² Vertrouwen in de toekomst, Regeerakkoord 2017 – 2021, VVD, CDA, D66 en ChristenUnie d.d. 10 oktober.

³Kamerstukken II 2017/18, 31288, nr. 621.

4. Wat is het doel?

Kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs. Uitgangspunt voor de kwaliteitsbekostiging zijn ruimte en vertrouwen. Bij ruimte en vertrouwen hoort ook verantwoording afleggen. In de vormgeving van de kwaliteitsbekostiging is er gezocht naar een goede balans tussen deze aspecten. Daarbij is ook geleerd van de lessen van het experiment met de prestatieafspraken in het hoger onderwijs uit de periode 2012 – 2016. Het rapport van de Evaluatiecommissie prestatiebekostiging hoger onderwijs⁴ en ook het advies van de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek over de follow-up van de prestatieafspraken⁵, wijzen er op dat de prestatiebekostiging een stevige impuls heeft gegeven aan het gesprek over – met name – onderwijskwaliteit en studiesucces en zeker voor die onderwerpen ook positieve effecten heeft gehad. Dit was ook een belangrijke gedachte achter het experiment: het koppelen van een deel van de bekostiging aan goede plannen en aan het realiseren van die plannen zou een positieve bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van de ambitie tot kwaliteitsverbetering. Zowel de Evaluatiecommissie Prestatiebekostiging Hoger Onderwijs als de Reviewcommissie Hoger Onderwijs, adviseerden om bij een vervolg op het experiment met de prestatiebekostiging meer ruimte te geven aan de instellingen en aan de horizontale dialoog: het gesprek bij de instelling tussen bestuurders, studenten, docenten en andere relevante in- en externe betrokkenen. Meer ruimte voor de instellingen betekent ook minder indicatoren voor kwaliteitsverbetering waarop alle instellingen verplicht ambities moeten formuleren. Ook wezen de adviezen erop dat instellingen genoeg tijd moesten krijgen om plannen te maken die bij hun instelling passen. Deze lessen zijn benut bij de vormgeving van dit besluit kwaliteitsbekostiging hoger onderwijs.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De keuze om kwaliteitsbekostiging mogelijk te maken is reeds gemaakt toen de grondslag voor dit ontwerpbesluit werd opgenomen in artikel 2.6, zesde lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Onderhavig ontwerpbesluit bevat voorschriften voor het toekennen van de kwaliteitsbekostiging en betreft daarmee de juridische grondslag voor het daadwerkelijk verstrekken van de middelen ten behoeve van kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs.

6. Wat is het beste instrument?

Artikel 2.6, zesde lid, van de wet schrijft voor dat bij algemene maatregel van bestuur de maatstaven worden vastgesteld die worden gehanteerd bij de berekening van de kwaliteitsbekostiging, als ook het tijdvak waarvoor de berekeningswijze geldt. Het instrument is dus bij wet bepaald. Het ontwerpbesluit geeft hieraan uitvoering. De maatstaven die in het ontwerpbesluit zijn opgenomen zijn tot stand gekomen in nauw overleg met de Vereniging Hogescholen en de VSNU als vertegenwoordigers van de bekostigde hogescholen respectievelijk de bekostigde universiteiten in Nederland, en de studentenvertegenwoordigers ISO en LSVb. Instellingen wordt gevraagd een plan voor kwaliteitsverbetering in te dienen waarin zij aantonen te voldoen aan de maatstaven.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De administratieve lasten voor hogeronderwijsinstellingen zijn berekend voor de periode 2019 tot en met 2024 en zijn geraamd op ongeveer €150.000 per jaar voor hogescholen en universiteiten. De lasten zien onder meer op het opstellen van de aanvraag, de voorbereiding door de instelling op de toetsing door de NVAO en de jaarlijkse verantwoording.
De overheid krijgt hiermee een taak om besluiten te nemen over de toekenning van de kwaliteitsbekostiging.

⁴ “Van afvinken naar aanvonken”; Kamerstukken II 2016/17, 31288, nr. 582.

⁵ “Prestatieafspraken: het vervolgproces na 2016; Advies en zelfevaluatie Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek”; Kamerstukken II 2016/17, 31288, nr. 582.

Tegen deze besluiten staat bezwaar en beroep open.